

แนวคิด

ทางศาสนาคริสต์

นิกายโปรเตสแตนต์

เกี่ยวกับการวิจัย

ทางการแพทย์สมัยใหม่

PROTEL

โครงการวิจัยบูรณาการกับการวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่

มูลนิธิสภาวิจัยแห่งชาติ

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

แนวคิดทางศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์
เกี่ยวกับการวิจัยทางการแพทย์สมัยใหม่

จัดพิมพ์:

โครงการวิจัยธรรมกับการวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่
มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ - ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ

1168 ซ.พหลโยธิน 22 ถ.พหลโยธิน แขวงลาดยาว

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0-2511-5855 โทรสาร 0-2939-2122

e-mail: thainhf@thainhf.org

<http://www.thainhf.org>

© สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ

พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2548

1 3 5 7 9 10 8 6 4 2

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

แนวคิดทางศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกและโปรเตสแตนต์เกี่ยวกับ
การวิจัยทางการแพทย์สมัยใหม่- -กรุงเทพฯ: มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ, 2548.

59 หน้า.

1. วิทยาศาสตร์การแพทย์- -แง่ศาสนา- -คริสต์ศาสนา.

I. มูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ II. ชื่อเรื่อง.

610

ISBN 974-93833-6-2

ออกแบบ: Desire CRM

พิมพ์: บริษัท ดีไซน์ จำกัด

บทนำ

การรักษาด้วยสเต็มเซลล์ หรือ Stem Cell Therapy กำลังได้รับความสนใจในฐานะที่เป็นความหวังใหม่ของวงการแพทย์ที่จะสามารถรักษาโรคร้ายแรงและโรคเรื้อรังหลายชนิด เช่น ธาลัสซีเมีย ลิวคีเมีย อัลไซเมอร์ พาร์กินสัน อัมพาตไขสันหลัง กล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด เบาหวาน เป็นต้น

การรักษาผู้ป่วยเหล่านี้เป็นเพียงการรักษาตามอาการหรือประคับประคองไปตลอดชีวิตซึ่งเป็นภาระแก่ผู้รักษาและญาติของผู้ป่วยอย่างมาก คิดเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจมูลค่าปีละหลายหมื่นล้านบาท แต่ถ้าโรคเหล่านี้สามารถรักษาให้หายขาดได้ด้วยการปลูกถ่ายสเต็มเซลล์ ไม่เพียงแต่จะป้องกันความสูญเสียจำนวนมากนี้ได้ แต่ยังสามารถช่วยลดการผลิตของประเทศกลับคืนมาอีกด้วย

สเต็มเซลล์สามารถหาได้จากไขกระดูก กระแสเลือด และบางส่วนของร่างกายคนเรา แต่ที่จริงแล้วเราสามารถหาสเต็มเซลล์ได้จากแหล่งอื่นที่มีคุณภาพดีกว่า แหล่งที่หนึ่งคือเลือดจากสายสะดือทารกแรกเกิด แหล่งที่สองคือจากตัวอ่อนมนุษย์ เฉพาะจากตัวอ่อนมนุษย์ยังได้จากอีกสองแหล่ง แหล่งที่หนึ่งคือตัวอ่อนมนุษย์ที่เหลือใช้จากการปฏิสนธิในคลินิกผู้มีบุตรยาก แหล่งที่สองคือตัวอ่อนมนุษย์ที่ได้จากการโคลนนิ่ง

เมื่อนาสเต็มเซลล์จากตัวอ่อนมนุษย์ไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นตัวอ่อนจากการปฏิสนธิหรือจากการโคลนนิ่งก็ตาม ตัวอ่อนนั้นจะถูกทำลายไป จึงเกิดประเด็นทางจริยธรรมขึ้นมาทันทีว่าเช่นนี้เป็นกรณีสละชีวิตเพื่อชีวิตหรือไม่

เพื่อหลีกเลี่ยงกรณีสละชีวิตเพื่อชีวิต จึงมีคำถามว่าที่แท้งแล้วชีวิตเกิดขึ้นเมื่อไร เกิดขึ้นทันทีหลังปฏิสนธิ หรือเกิดขึ้นหลังจากการปฏิสนธิแล้วกี่วัน ตัวอ่อนที่เกิดจากการโคลนนิ่งใช้ชีวิตหรือไม่ หากตัวอ่อนยังมีชีวิตเช่นนี้แล้วการใช้คำศัพท์เรียกว่า “ตัวอ่อน” เป็นการถูกต้องหรือไม่อย่างไร

ในทางวิทยาศาสตร์มีบ้างกล่าวว่าตัวอ่อนที่ยังไม่ฝังตัวที่ผนังมดลูกยังไม่อาจเรียกว่ามีชีวิตเพราะขาดศักยภาพที่จะเจริญเติบโตได้ด้วยตนเอง นักวิทยาศาสตร์ด้านโคลนนิ่งเสนอวิธีดัดแปลงตัวอ่อนที่เกิดจากการโคลนนิ่ง ให้ไม่มีความสามารถที่จะฝังตัวที่ผนังมดลูกใดๆ ได้ เพื่อจะได้สละตกในการนำไปวิจัยโดยไม่ต้องพะวงว่าตัวอ่อนนั้นจะเจริญเติบโตได้ ความคิดทางวิทยาศาสตร์เหล่านี้เป็นที่ยอมรับได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

โครงการชีวจริยธรรมกับการวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ โดยความร่วมมือระหว่างมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติและศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติได้จัดการประชุมเรื่องชีวจริยธรรมกับเครือข่ายต่างๆ ได้แก่ นักวิจัย นายแพทย์ นักกฎหมาย นักปรัชญา นักการศาสนา และนักบวช รวมทั้งองค์กรที่ทำงานด้านสตรี เพื่อทบทวนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นทางจริยธรรมที่เกิดขึ้นเนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่เหล่านี้

หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากการทบทวนหลักศาสนาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคำถามที่ว่าชีวิตเกิดขึ้นเมื่อไร โดยคาดหวังว่าสังคมจะได้รับทราบและนำไปช่วยกันคิดว่าเราควรมีวิธีจัดการหรือรับมือความก้าวหน้าทางการแพทย์ที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยจำนวนมากศาลดั่งที่กล่าวมาได้อย่างไร โดยสามารถธำรงไว้ซึ่งจริยธรรมอันเป็นที่ยอมรับ

ของทุกฝ่าย

อนึ่ง หนังสือชุดนี้มี 3 เล่ม เล่มหนึ่งเป็นบันทึกการสนทนาระหว่าง
พระพรหมคุณาภรณ์ กับคณะทำงานของโครงการชีวจริยธรรมฯ เล่มหนึ่ง
รวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากการทบทวนหลักศาสนาคริสต์ เล่มหนึ่ง
รวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดจากการทบทวนหลักศาสนาอิสลาม

นายแพทย์ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์

ผู้จัดการโครงการชีวจริยธรรมกับการวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่

สารบัญ

	หน้า
ประเด็นของชีวิต	9
การสิ้นสุดของชีวิต	9
การใช้เทคโนโลยีช่วยในการปฏิสนธิ	9
การใช้ประโยชน์การทำลายตัวอ่อนที่ผสมแล้ว : Stem cell	10
การปรับปรุงพันธุ์มนุษย์	10
การทำซ้ำ (โคลนนิ่ง)	10
การปลูกถ่ายอวัยวะ	11
การใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางพันธุกรรม	11
ประเด็นที่คริสตชนรับเป็นหลักการและแนวปฏิบัติในด้าน	
ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการแพทย์สมัยใหม่	12
ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติในประเด็นที่สามารถตกลงกันได้	
และทางเลือกสำหรับสังคมไทย	12
ข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นที่ยังต้องการอภิปรายเพิ่มเติม	13
หนังสืออ้างอิง และกลุ่มบุคคลอ้างอิง	14

ประเด็นของชีวิต

การเริ่มต้นเมื่อไข่มุสุมกับอสุจิ แล้วมีการฝังตัวในโพรงมดลูกของหญิง เป็นจุดเริ่มต้นชีวิต

การสิ้นสุดของชีวิต

เมื่อไม่มีสัญญาณชีพ เช่น ไม่มีชีพจร แสดงว่าหัวใจหยุดเต้น คริสเตียนเชื่อในเรื่องการช่วยรักษาชีวิต แต่ไม่เห็นด้วยกับการยืดเวลาที่จะตายออกไป โดยที่เวลาที่ยืดออกโดยเครื่องช่วยหายใจ หรือวิธีการทางการแพทย์อื่นๆ เป็นเวลาที่ไม่มีความหมายชีวิต ซึ่งเท่ากับเป็นการปฏิเสธความจริงที่พระเจ้ากำหนดให้มนุษย์มีวาระเกิด วาระตาย

การใช้เทคโนโลยีช่วยในการปฏิสนธิ

ไม่ได้มีข้อห้ามทางคริสเตียนโปรเตสแตนต์ ยกเว้นเมื่อมีการทำลายตัวอ่อน การช่วยให้ได้อสุจิ, ไข่ ช่วยในการผสมกันระหว่างอสุจิและไข่ ช่วยในการฝังตัวในโพรงมดลูก ช่วยเตรียมสภาพร่างกายของชายและหญิง ทำให้ไม่ผิด

การใช้ประโยชน์การถ่ายโอนตัวอ่อนที่ผสมแล้ว : Stem cell

โดยทั่วไปหากมีการถ่ายโอนตัวอ่อน ซึ่งถือว่ามีชีวิต จะมีความไม่เห็นด้วยนอกจากกลุ่มที่เชื่อในเรื่องการทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดและยอมรับว่าในระหว่างกระบวนการทำ หรือสร้าง หรือเลี้ยงให้ได้ตัวอ่อนที่ต้องการ จะต้องมีการแยกตัวอ่อนที่ไม่ต้องการทิ้งไป หรือเอาไปเก็บไว้ เพื่อว่าจำเป็นจะต้องใช้ประโยชน์ในอนาคต แต่คริสเตียนส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับการถ่ายโอนชีวิต เพราะเกรงว่าต่อไปจะมีการทำในลักษณะของการสร้างอวัยวะเพื่อซื้อขายในเชิงธุรกิจ

การปรับปรุงพันธุกรรม

หากเป็นการเลือกก่อนมีการผสมระหว่างอสุจิและไข่ จะเป็นระยะที่สบายใจและสะดวกใจที่จะมีการวิจัยในช่วงก่อนที่จะเกิดชีวิต แต่หากการเลือกเพศหรือระดับสติปัญญา หรือหลีกเลี่ยงโรคหรือสภาวะที่ไม่สมบูรณ์ หลังจากที่มีการผสมกันระหว่างอสุจิและไข่ เกิดเป็นชีวิตแล้ว ต้องมีการถ่ายโอนชีวิตเกิดขึ้น จะมีผู้ไม่เห็นด้วยมาก และอาจเป็นเหตุให้มีการทำแท้ง โดยใช้ข้ออ้างของการเลือก หรือหลีกเลี่ยงสภาพที่ไม่ต้องการ ทำให้การควบคุมไม่ให้เกิดกฎหมายและศีลธรรมจรรยาเป็นเรื่องยุ่งยาก และต้องตรวจสอบในจำนวนที่มากเกินไป

การทำซ้ำ (โคลนนิ่ง)

ไม่เห็นด้วยเพราะเป็นการทำ/สร้างสิ่งมีชีวิตที่ผิดธรรมชาติ และหากมนุษย์สร้างมนุษย์โดยวิธีผิดธรรมชาติ โอกาสที่จะมีปัญหาด้านสังคมและครอบครัว คริสเตียนมีความเชื่อว่าเราไม่ควรทำตัวเป็นพระเจ้าสร้างมนุษย์ขึ้นมาเอง และจะมีผลกระทบในด้านการสืบสายครอบครัว และพันธะว่าใครจะเป็นพ่อหรือแม่

การปลูกถ่ายอวัยวะ

หากเป็นการยินยอมเต็มใจและพร้อมใจของเจ้าของอวัยวะ โดยไม่ได้เป็นเรื่องของสินค้ารางวัล ซื้อมาขายไป สำหรับการเพาะเลี้ยง Stem cell เพื่อให้เกิดเป็นอวัยวะแล้วนำเอาไปปลูกถ่าย เป็นสิ่งที่ต้องคิดเชิงประยุกต์ ซึ่งหาก Stem cell โตขึ้นเป็นอวัยวะแม้จะเป็นสิ่งมีชีวิต แต่ยังไม่ถือว่าเป็นมนุษย์ น่าจะเป็นโอกาสสำคัญที่จะได้ช่วยรักษาโรค หรือสภาพที่ผิดปกติให้กลับมาดำเนินชีวิตได้อย่างปกติ หรือสามารถช่วยเหลือตนเองได้ แต่หากเพาะเลี้ยง Stem cell จนโตเป็นมนุษย์แล้วเลือกเอาอวัยวะบางอย่างไปใช้ปลูกถ่ายให้เจ้าของ Stem cell หรือคนอื่น คงต้องติดตามดูว่าเป็นการยินยอมพร้อมใจของเจ้าของอวัยวะหรือผู้ปกครอง ซึ่งเรื่องนี้คงจะเป็นปัญหาละเอียดอ่อนที่ต้องช่วยกันหาคำตอบในอนาคต

การใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางพันธุกรรม

ควรได้รับการยินยอม/อนุญาต

- ใช้เพื่อช่วยเหลือรักษาและป้องกันโรคให้เจ้าของข้อมูลหรือครอบครัว
- ใช้เพื่อช่วยเหลือรักษาและป้องกันโรคให้คนอื่นที่เจ้าของทราบ
- ใช้เพื่อช่วยเหลือรักษาและป้องกันโรคให้คนอื่นที่เจ้าของไม่ทราบ
- ใช้เพื่อการวิจัยในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สามารถระบุไว้ก่อน
- ใช้เพื่อวิจัยในเรื่องใดก็ได้ ที่ในขณะนั้นอาจยังนึกไม่ถึงหรือยังไม่ได้มีข้อมูลเชื่อมโยงว่าจะเป็นไปได้

การใช้เพื่อการรับเข้าทำงานหรือให้ออกจากงาน หรือการใช้เพื่อพิจารณาประกันสุขภาพหรือประกันชีวิต ต้องอยู่ในการตัดสินใจของเจ้าของข้อมูล หรือผู้มีสิทธิซึ่งได้ตกลงไว้ก่อนหน้าแล้ว

ประเด็นที่คริสตชนรับเป็นหลักการและแนวปฏิบัติ ในด้านการเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการแพทย์สมัยใหม่

1. รักพระเจ้า และจะปฏิเสธการที่ปฏิบัติตัวเป็น หรือเหมือนพระเจ้า
2. รักเพื่อนบ้านเหมือนรักตนเอง โดยให้เกียรติและเข้าใจผู้อื่น และเข้าใจผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมและครอบครัว
3. ปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างที่ปรารถนาให้เขาปฏิบัติต่อตน
4. เนื่องจากพระเจ้าเป็นเจ้าของชีวิตมนุษย์และไม่ต้องการให้การทำลายชีวิต ดังนั้น การวิจัยที่มีส่วนทำลายชีวิต จึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำในทัศนะและความเชื่อของคริสตชน
5. จากข้อ 1. การกำหนดระยะเวลาของชีวิตไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์ควรทำ และทุกคนควรมีส่วนช่วยพัฒนาปรับปรุงคุณภาพของชีวิตมากกว่าปริมาณ ดังนั้นการช่วยให้มีชีวิตอยู่ต่อไปโดยเครื่องช่วยหายใจหรืออุปกรณ์ทางการแพทย์ใดๆ จึงควรพิจารณาให้รอบคอบ และควรมีข้อบ่งชี้ที่ครอบครัวเข้าใจตัดสินใจได้โดยไม่ผิดทางความเชื่อ
6. ปฏิบัติต่อทุกคนโดยให้เกียรติเคารพในศักดิ์ศรี สิทธิ เสรีภาพส่วนบุคคล เพราะคริสตชนเชื่อว่าพระเจ้าทรงรักมนุษย์ทุกคน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติในประเด็นที่สามารถตกลงกันได้ และทางเลือกสำหรับสังคมไทย

การเลือกเพศหรือการเลือกคัดสรร Genes ที่จะช่วยให้มีทารกที่มีเพศหรือร่างกายที่สมบูรณ์ที่สุด โดยที่การเลือกคัดสรรต้องทำก่อนที่จะมีการผสมกันระหว่างเชื้ออสุจิและไข่

การช่วยชีวิตจะเป็นความเหมาะสมที่จะทำในเชิงคุณภาพมากกว่าที่จะมุ่งไปที่การยืดเวลาของการมีชีวิตออกไปโดยที่ไม่มีคุณภาพหรือ

ข้อบ่งชี้ที่เป็นเหตุผลที่ดี

ส่วนการกระทำที่จะหยุดชีวิตหรือทำให้ตาย เป็นสิ่งที่ผิดตามความเชื่อของคริสตชน

การกระทำที่อาจมีโอกาสนำให้สายสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ราบรื่น เช่น การอุ้มบุญ จะต้องมีการทำความเข้าใจกันให้ดีที่สุด

สังคมคงต้องติดตามผลระยะยาวที่อาจเกิดขึ้นจากการตั้งครรภ์ โดยไม่มีเพศสัมพันธ์ตามธรรมชาติ ว่าในแต่ละช่วงเวลาหรือยุคสมัยจะมีประเด็นอะไรเกิดขึ้นบ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับประเด็นที่ยังต้องการอภิปรายเพิ่มเติม

จะเป็นเรื่องการใช้เซลล์ต้นแบบในการสร้างอวัยวะสำหรับใช้เป็นประโยชน์ในการรักษาโรค หรือแก้ไขพยาธิสภาพ ประเด็นที่เป็นความห่วงใย จะอยู่ที่การดองทิ้งหรือทำลายเซลล์ต้นแบบหรือตัวอ่อนที่มีได้นำไปใช้ประโยชน์

การชี้แจงให้รายละเอียดของขั้นตอนการทำวิจัย

การนำผลงานวิจัยไปใช้ และการตัดสินใจของผู้ร่วมงานวิจัย โดยที่เจ้าตัวมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องครบถ้วน

หนังสืออ้างอิง

- Davis, John Jefferson. Evangelical Ethics. Phillipsburg, New Jersey: Presbyterian and Reformed Publishing Company, 1985.
- Geisler, Norman L. Christian Ethics: Options and Issues. Grand Rapids, Michigan: Baker Book House, 1977.
- ศาสตราจารย์ ดร.ธนาภรณ์ ธรรมสุจริตกุล, ตำราเรียนวิชาจริยธรรมคริสเตียน โรงเรียนพระคริสตธรรมกรุงเทพฯ, กรุงเทพฯ 2544.

กลุ่มบุคคลอ้างอิง (ได้นำเสนอ)

- กรรมการอำนวยการสมาคมพระคริสตธรรมไทย, 2548.
- คณะผู้บริหารสภาคริสตจักรในประเทศไทย, 2548.
- คณะกรรมการคริสตจักรภาคที่ 6 ของสภาคริสตจักรในประเทศไทย, กรกฎาคม 2548.